

Підсумовуючи вище викладене, відмітимо, що використання викладачами закладів освіти програми **eXe** є лише одним із шляхів практичної реалізації ресурсно-орієнтованої методики створення сучасного цифрового навчального контенту, який забезпечує ЦОР високий ступінь візуалізації, мультимедійності, інтерактивності, а викладачам-розробникам – доступність і легкість роботи із функціоналом програми.

Список використаних джерел:

1. Кононец Н.В. Сценарна реалізація принципу мультимедійності при створенні цифрового навчального контенту. *Scientific Collection «InterConf»*, (85): with the Proceedings of the 10th International Scientific and Practical Conference «Scientific Research in XXI Century» (November 11-12, 2021). Ottawa, Canada, 2021. С. 144–147.
2. Kononets N., Ilchenko O., Mokliak V. Future teachers resource-based learning system: experience of higher education institutions in Poltava city, Ukraine. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE*. July 2020. ISSN 1302-6488 Volume: 21 Number: 3 Article 14. P. 199–220.

НАСТУПНІСТЬ ПОКОЛІНЬ У ПРОГРАМІ «ВЧИТЕЛЬ (ШКОЛА-ПЕДВУЗ-ШКОЛА)»: ДОСВІД А. МАКАРЕНКА – ЗАПИТ Ф. МОРГУНА – РОЗРОБКА І. ЗЯЗЮНА – ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА В. КРЕМЕНЯ

**Моргун В. Ф.
Полтава, Україна**

Якщо народна визвольна війна, що ведуть українці з підтримкою всього демократичного світу проти кривавого сатанинського рашизму, є, по-перше, за Сковородою, «благословенним видом промислу, який не суперечить божому і людському закону», та, по-друге, наші військові, самооборонці, волонтери, всі громадяни держави мають, за Макаренком, «правильне уявлення про те, що потрібно робити», і «звичку долати тривалі труднощі», то саме народна, демократична і трудова педагогіка, традиції якої персоніфікують видатні просвітителі України – Сковорода, Ващенко, Макаренко, Сухомлинський, Захаренко та ін. – виступає тим історичним підґрунтям, спираючись на яке, уточнимо справедливу думку фон Бісмарка, на лаври перемоги над ворогом можуть розраховувати не тільки шкільні вчителі та духовні наставники, а й генерали.

Автор

Більш докладно про майже детективну історію початку наймолодшого ректорства в країні «понаїхавшого прибульця» (доцента київського театрального вишу) І. А. Зязюна в Полтавському педагогічному-1975 допитливий читач дізнається у працях: [11, с. 292-303; 4, с. 79-81, 90-109; 9,

с. 74-76]. Про те, як більшість полтавських виборців бездумно і безвідповідально вчинила з академіком, доктором наук, у розквіті ректорської слави світового рівня, Іваном Зязюном, не обравши його на виборах народних депутатів колишнього СРСР-1989, йдеться у книгах: [12, с. 260-269; 4, с. 228-230]. Сьогодні, деякі «псевдопатріоти» під маскою демократів намагаються стерти з мапи України прізвище одного з найвидатніших педагогів світу XX століття і II тисячоліття (за рейтингами, що проведені в багатьох країнах під егідою ЮНЕСКО) – Антона Макаренка [1].

І шалений опір молодому доценту під час затвердження на посаду ректора, і поразка досвідченого ректора в zenіті слави під час виборів у народні депутати, і безпідставне гоніння проти видатного педагога зі світовим ім'ям мають дві головні причини: падіння рівня національної культури та патріотизму багатьох громадян. Саме з метою підняти рівень культури, зокрема – на селі, і забезпечити повернення молодих вчителів у сільські школи очільник області Федір Моргун (100-річчя від дня народження якого відмічається у цьому році) і запросив україномовного українця з родини селян Чернігівщини Івана Зязюна на високу посаду ректора Полтавського педагогічного, що пов'язаний із іменами таких педагогів світового рівня та визнання, як Григорій Ващенко, Антон Макаренко, Василь Сухомлинський...

Антону Макаренку вдалося створити зразки демократичної трудової педагогіки і педагогічної майстерності вчителя у Полтавській дитячій трудовій колонії. Аграрій і еколог Федір Моргун, завдяки масштабному впровадженню ґрунтозахисної маловитратної природної системи землеробства на Полтавщині, забезпечував економічний добробут і комфорт (житлові будинки, медпункти, дитячі садки-школи, газове опалення, асфальтові дороги...) молодим сільським учителям, а у педагогічному колективі на чолі з ректором-філософом Іваном Зязюном закипіла робота над національно-патріотичною програмою «Вчитель: школа-педвуз-школа» [26; 22; 23].

«Освоєння програми «Вчитель» здійснювалось за такими основними напрямками довузівської, вузівської і післявузівської підготовки, як рання орієнтація школярів на учительську професію, відбір юнаків і дівчат на навчання в інститут, викладання студентам спецкурсу з основ педагогічної майстерності, проведення безперервної педагогічної практики у базових навчальних закладах і післявузівська адаптація молодих учителів» [6, с. 16; 19].

У 1994 році, коли Федір Моргун уже не був очільником Полтавської області (1973-1988) і першим міністром охорони природи СРСР (1988-1989), а Іван Зязюн – ректором Полтавського педагогічного (1975-1990) і міністром народної освіти УРСР (1990-1991), у нарисі з історії вишу чотири абзаци про програму «Вчитель: школа-педвуз-школа» закінчилися такою констатацією:

«Однак, окремі положення програми «Вчитель» не витримали випробування практикою і часом. Певну роль тут, правда, зіграли фінансово-матеріальні нестатки та організаційні труднощі початку 90-х років» [6, с. 16]. У наступних історичних працях про Полтавський педагогічний цей вердикт повторювався вже без «нестатків» та «труднощів» [7, с. 119-122; 3; 20].

Фактично період дії програми «Вчитель» обмежувався 70-80-ми роками

XX століття, коли Ф. Моргун керував Полтавською областю, а І. Зязюн – Полтавським педагогічним інститутом. І справа не в «окремих положеннях, що не витримали випробування...», а в тому, що програма «Вчитель» почала зникати з лексики педагогів вишу, навіть активних її розробників [15; 18]. І хоча змістом цієї нової «концепції діяльності» [5] залишалися переважно «старі» (бо – фундаментальні!) напрямки програми «Вчитель», але такою вони вже, чомусь, не називалися.

Метою даної науково-методологічної розвідки є: по-перше, показати, що програма «Вчитель» не є вигадкою якогось талановитого одинака, а становить потужну педагогічну традицію; по-друге, довести, що чутки про «смерть» (вичерпаність) програми «Вчитель» А. Макаренка – Ф. Моргуна – І. Зязюна – В. Кременя і всієї освітянської громадськості Полтавщини та України є передчасними.

Про життєдайність програми «Вчитель» свідчить те, що вона породила цілу плеяду потужних «дочірніх» програм і послідовників як в Україні, так і за кордоном. Державний комітет СРСР із народної освіти та його Навчально-методичне об'єднання педагогічних навчальних закладів із проблеми «Вчитель сільської школи» у 1989 році постановили на базі Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка, взявши за основу саме програму «Вчитель» Ф. Моргуна – І. Зязюна, розробити цільову програму «Вчитель сільської школи: підготовка, підвищення кваліфікації, перепідготовка» на 1990-1995 роки [25].

За дорученням президента України Л. Кучми Кабінет міністрів України, на чолі з А. Кінахом, продовжує естафету і в 2002 році схвалює Державну програму «Вчитель» (на 2002-2012 роки), яку розробило Міністерство освіти і науки України, на чолі з В. Кременем [2].

Здобутки полтавців у профорієнтації та профвідборі майбутніх учителів зацікавили ЮНЕСКО [22; 26]. Науковців Полтавського педагогічного В. В. Колінка, М. П. Лебедика, В. Ф. Моргуна (відповідальний виконавець від України) за дорученням Національної комісії України у справах ЮНЕСКО у 1983-1985 роках було залучено до розробки міжнародної теми «Професійна орієнтація в середній школі як частина діяльності вузів по формуванню своїх контингентів» (із участю Австрії, СРСР, Туреччини та Чехословаччини). Надбання Полтавщини у звіті української групи виконавців було двічі відмічено медалями ВДНГ України (див. також [8; 10; 16; 21]).

Фундаментальний підручник «Педагогічна майстерність» (1987, 1997, 2008) як потужну інноваційну складову програми «Вчитель» на кафедрі педагогічної майстерності було представлено до Державної премії України і видано також в рф (1989) і Польщі (2005) [14; 17].

У сільських школах області під проводом кращих учителів діяли «Школи юного педагога», які тісно співпрацювали з «Факультетом майбутнього педагога» при педагогічному інституті... [24].

У Полтавському педагогічному або з його участю в Полтаві та області створено десятки музеїв, серед яких садиба Гоголя, дача Короленка, музей Космонавтики (з філією музею Кондратюка в університеті), музей-заповідник

Макаренка, музейні аудиторії Г. Ващенко, Р. Кіріченко, В. Сухомлинського...

Народний хор «Калина» (під керівництвом Григорія Левченка), хореографічний ансамбль «Грація» (під керівництвом Петра Горголя) та інші мистецькі колективи здобули Україні світову славу!

Підводячи підсумки, зазначемо: не витримали випробування часом не деякі напрямки програми «Вчитель», а з'явилися нові засоби реалізації цих напрямків, що ніяк не означає відміну самих напрямків.

...Невже Болонський процес повинен обов'язково заперечувати ту ж програму «Вчитель»? А чи не було би більше наступності, самоповаги і менше «меншовартості», якщо нам не ігнорувати, а скорегувати реалізацію програми «Вчитель» у контексті Болонського процесу і «Нової української школи» [13]?

Підтримуючи політику деколонізації, слід бути дуже обережними щодо видатних українців. Не треба помилково ототожнювати українців із тією імперією, під п'ятою якої їм не пощастило народитися і жити. Їхнє і наше щастя полягає у тому, що вони стали видатними українцями, які своєю працею приносили Батьківщині-неньці світову славу в усі періоди історії і заслужили визнання і вдячність не тільки іноземців, але й своїх земляків!

Список використаних джерел:

1. Гриньова М., Ткаченко А., Моргун В. Борця з безпритульністю дітей – у безпритульні: навіщо? *Полтавський вісник*. Полтава: 22 червня 2023, № 12 (1758). [Звернення]. С. 7.
2. Державна програма «Вчитель» / авт. передмови В. Г. Кремень. К.: Редакція загальнопедагогічних газет, 2002. 42 с.
3. Год Б. В., Єрмак О. П., Киридон П. В. Полтавський державний педагогічний університет імені В. Г. Короленка: історія і сучасність. Полтава, 2009. 194 с.
4. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії. Наук.-мет. пос. К.: МАУП, 2000. 312 с.
5. Концепція діяльності Полтавського державного педагогічного інституту імені В. Г. Короленка / авт. кол.: М. В. Гриньова, В. Р. Ільченко, В. Ф. Моргун, М. І. Степаненко та ін.; за ред. проф. В. О. Пащенко. Полтава, 1994. 20 с.
6. Лобурець В. Є. Полтавський державний педагогічний інститут імені В. Г. Короленка (нарис історії). Полтава, 1994. 38 с.
7. Лобурець В. Є. Зязюн Іван Андрійович. *Історія Полтавського педагогічного інституту в особах*. Матеріали конференції, присвяченої 80-річчю ювілею інституту / голова редколегії А. М. Киридон; відпов. за випуск П. В. Киридон. Полтава: Кларисса, 1995. С. 119-122 / 172 с.
8. Моргун В. Ф. Анализ документов, психодиагностика, собеседование и экзамены при профотборе в высшую школу. *Ориентация молодежи на педагогическую профессию* / ред. В. Моргун; отв. за вып. В. Лобурец. Полтава, 1987. С. 21-26.
9. Моргун В. Ф. Психохірургія наклепів. Полтава: Полтавськ. літератор, 2005. 284 с.
10. Моргун В., Мироненко Ю. Обдаровані діти чи їх обдарування, або Профілювання без профанування. *Імідж сучасного педагога*. Полтава, 2005. № 5. С. 9-12.
11. Моргун Ф. Т. Расскажи, поле... М.: Политиздат, 1981. 352 с.
12. Моргун Ф. Т. Безсмертна душа України. Задовго до салютів. Полтава: Полтавський літератор, 1995. 472 с.

13. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи / упоряд. Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова та ін. К.: МОНУ, 2016. 36 с.
14. Педагогічна майстерність: підруч. / І. А. Зязюн, Н. М. Тарасевич та ін.; за ред. І. А. Зязюна. 3-є вид., доп. К.: Богданова А. М., 2008. 376 с.
15. Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка – 100 років на службі людям. Історичне ювілейне видання / голова редколегії М. І. Степаненко; директор ВЦ «Логос Україна» М. А. Серб; керівник проєкту Ж. М. Богословська. К.: ВЦ «Логос Україна», 2014. 162 с.
16. Психолого-педагогическая диагностика личности будущего учителя в системе профессиональной ориентации / авт.-состав. В. Ф. Моргун. К.: РУМК, 1990. 64 с.
17. Психолого-педагогические основы подготовки современного учителя. Метод. реком. / состав. М. С. Бургин, В. А. Семиченко, Н. Н. Тарасевич и др.; под ред. И. А. Зязюна. Полтава-Киев, 1990. 92 с.
18. Психолого-педагогічні проблеми формування професіоналізму викладача вищої школи в умовах європейського виміру. Мат-ли Всеукр. наук.-практ. конференції (Полтава, 15-16. 02. 2006 р.) / за ред. В. О. Пашенко; відп. за вип. Н. Д. Карапузова, О. І. Березан. Полтава: ПДПУ імені В. Г. Короленка, 2006. 204 с.
19. Пути совершенствования психолого-педагогической подготовки учителя в свете основных направлений реформы общеобразовательной и профессиональной школы. Тезисы Всесоюз. н.-пр. конф. / под ред. И. А. Зязюна. Полтава, 1985. 316 с.
20. Столітня історія Полтавського пед. університету / за ред. М. І. Степаненка, Л. М. Кравченко. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2014. 274 с.
21. Учитель, которого ждут: из опыта работы Полтавского пед. ин-та имени В. Г. Короленко / И. А. Зязюн, И. Ф. Кривонос, Н. П. Лебедик, В. Е. Лобурец, В. Ф. Моргун, Н. Н. Тарасевич; под ред. И. А. Зязюна. М.: Педагогика, 1988. 152с.
22. Учитель: экспериментальная целевая программа «школа-педвуз-школа». Метод. письмо / разраб. и рук. И. А. Зязюн; отв. за психолого-педагогическое обеспечение В. Ф. Моргун; отв. за вып. В. Е. Лобурец. Полтава, 1985. 42 с.
23. Учитель: экспериментальная целевая программа «школа-педвуз-школа». Метод. письмо / разраб. и рук. И. А. Зязюн; отв. за психолого-педагогическое обеспечение В. Ф. Моргун; отв. за вып. В. Е. Лобурец. Полтава, 1990. 51 с.
24. Факультет будущего учителя: программа, планы и методические рекомендации для преподавателей и студентов пединститутів, учителей школ / Авторы-составители: Л. И. Гоженко, В. Ф. Моргун. Полтава, 1989. 41 с.
25. Целевая программа «Учитель сельской школы: подготовка, повышение квалификации, переподготовка» / авт. кол.: И. А. Зязюн, Е. П. Белозерцев, А. С. Мельниченко, В. Ф. Моргун; науч. рук. И. А. Зязюн; отв. за вып. А. С. Мельниченко. М., 1990. 42 с.
26. Экспериментальная целевая программа «Учитель» («Школа-педвуз-школа»). Метод. письмо / разраб. и руков. И. А. Зязюн; отв. за вып. В. Е. Лобурец. Полтава, 1983. 18 с.